

**Universiteit
Leiden**
The Netherlands

Boekbespreking van Rosefielde, S. en S. Hedlund (2009), *Russia Since 1980. Wrestling with Westernization*, Cambridge: Cambridge University Press

Kort, J.F. de

Citation

Kort, J. F. de. (2010). Boekbespreking van Rosefielde, S. en S. Hedlund (2009), *Russia Since 1980. Wrestling with Westernization*, Cambridge: Cambridge University Press. In *Jaarbericht Slavische Talen en Culturen en Ruslandkunde* (Vol. 2008-2009, pp. 6-7). Leiden: Universiteit Leiden. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/41026>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/41026>

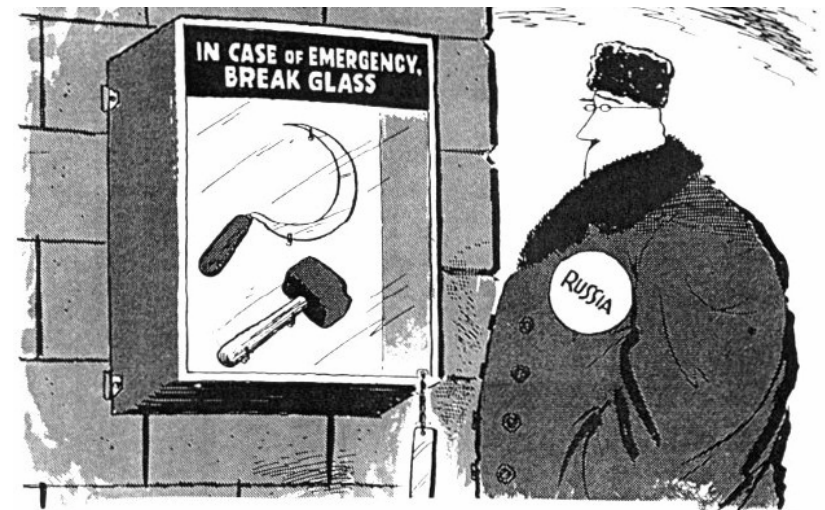
Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

JAARBERICHT

2008-2009

Slavische talen en culturen

Ruslandkunde

**JAARBERICHT
2008-2009**

**Slavische talen en culturen
Ruslandkunde**

Voorwoord	4
Bericht uit de opleidingen	5
Boekbespreking: <i>Russia since 1980</i>	6
Promotie: Tijmen Pronk	8
Je Russisch opfrissen?	9
Promotie: Sjeng Scheijen	10
MOST	11
Afstudeerders 2008-2009	12
Totaaloverzicht alumni	12

OPROEP

Wil je in contact blijven met de opleiding? Zorg er dan voor dat je actuele adresgegevens (e-mail en postadres) bekend zijn bij het LUF en bij het secretariaat! Geef je gegevens door op www.leidenalumni.nl en aan Titia Bouma op T.Bouma@hum.leidenuniv.nl.

Russia since 1980

Joop de Kort

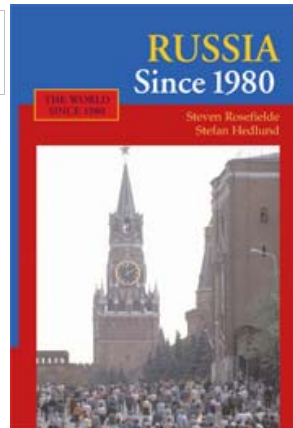
Steven Rosefielde en Stefan Hedlund, *Russia Since 1980*, Cambridge University Press, 2009, ISBN 978-0-521-61384-2, 347 blz., ongeveer € 20.

Studenten slavistiek en Ruslandkunde komen naar Leiden in de verwachting dat de schoonheid van Rusland bezongen wordt. Ze zijn gefascineerd door het land, vinden de taal intrigerend of de literatuur mooi. Bovendien, als je 3 jaar (BA) of 4 jaar (MA) gaat studeren op een land kan het maar beter een fijn land zijn. Of tenminste een land waarover met enige lyriek geschreven en gedoceed wordt. Het boek van Rosefielde en Hedlund, dat voorgeschreven is voor de cursus Inleiding Ruslandkunde is in dat geval wel veeleisend. De auteurs verdedigen de stelling dat het huidige Rusland een voortzetting is van het oude Moskovïë, waar de autocraat de absolute macht heeft en de bevolking geen onschendbare politieke, sociale, economische rechten heeft. Dat is geen fijne boodschap en wordt door de auteurs ook niet lyrisch beschreven. Toch hebben zij een van de beste Ruslandkundige boeken van de laatste tijd geschreven. Ze houden politieke en economische beschouwingen en plaatsen die heel nadrukkelijk in de continuïteit van de Russische geschiedenis om hun stelling overtuigend te onderbouwen.

Ze definiëren eerst Moskovïë als een systeem waar de heerser, of die nou groothertog, tsaar, leider, secretaris-generaal of president genoemd wordt, een autocraat is die feitelijk of rechtelijk het land in eigendom heeft. Hij is de wet en regeert met absolute macht. De rest van de bevolking is aan hem ondergeschikt en heeft geen onvervreemdbare rechten. Vervolgens bespreken ze de regeringsperiodes van Gorbatsjov, Jeltsin en Poetin.

Gorbatsjov werd in 1985 benoemd tot secretaris-generaal van de Communistische Partij van de Sovjet-Unie en begon traditioneel zijn positie te versterken door nieuwe mensen om zich heen te benoemen. Maar uiteindelijk leidde zijn tolerantie jegens degenen die staatsinkomsten verduisterden, materialen stalen, zich van alles en nog wat toe-eigenden en hun buit naar het buitenland sluisden tot een instabiel planningsysteem. Zijn pogingen om zijn eigen machtsbasis, de Communistische Partij, te versterken mislukte en daarmee zaagde hij de tak weg waarop hij zat, wat aan Jeltsin de gelegenheid bood om zijn positie te ondermijnen en de Sovjet-Unie uiteen te laten vallen. De machtsgreep van Jeltsin is in de ogen van Rosefielde en Hedlund een coup van binnenuit. Gorbatsjov had het stelsel weliswaar opgetuigd met de attributen van liberalisering en het systeem was minder hardvochtig geworden, maar er was zeker geen sprake van economische, politieke en sociale zelfbeschikking. Er ontstond een *smoeta*, een troebele tijd, tussen twee stabielere regimes in. Jeltsin maakte gebruik van de verzwakte positie van Gorbatsjov om diens positie over te nemen.

Jeltsin beloofde democratisering en de vestiging van een markteconomie. Om dat laatste te realiseren werd de zogenaamde schoktherapie doorgevoerd, waarbij de staat zich nagenoeg terugtrok uit de economie. Maar daarmee werden ook de maatschappelijke instituties en de sociale zekerheidsstructuren van het communistisch stelsel vernietigd. Jeltsin schreef echter geen verkiezingen uit en kwam al snel in botsing met het Russische parlement, waarmee hij in de nadagen van Gorbatsjov gezamenlijk was opgetrokken en van wie hij verregaande be-

voegdheden om per decreet te regeren had gekregen. Het parlement had meer oog voor de dalende levensstandaard van de bevolking dan Jeltsin, die geen visie of plan had en willekeurig reageerde op gebeurtenissen, behalve als het erom ging om de staatsmacht stevig in handen te houden. Dat werd heel duidelijk in 1993, toen het conflict over de bevoegdheden van de president escaleerde en uitmondde in de bezetting van het Witte Huis, de zetel van het parlement, door de parlementsleden en de beschieting daarvan door Jeltsingetrouwen. Jeltsin kwam uit dit conflict als winnaar naar voren; hij stelde het parlement buiten werking tot aan de verkiezingen in december 1993. Hij schreef in deze tijd ook een grondwet die het ambt van de president met veel bevoegdheden omkleedde. De grondwet werd per referendum aanvaard, maar Jeltsin kreeg te maken met een kritisch parlement, waarin zijn tegenstanders de meerderheid van stemmen verwierven. In de ogen van Hedlund en Rosefielde was Jeltsin geen hervormer, maar een autocraat, zoals ook Gorbatsjov en anderen voor hem dat geweest waren. Hij kwam slechts in actie als aan zijn stoelpoten gezaagd werd. Hij liet de economie op zijn beloop. Of beter gezegd, hij tolereerde dat enkelen zich enorme vermogens toe-eigenden, terwijl velen moeite hadden om de eindjes aan elkaar te knopen. De begunstigden van de economische vrijheden hielpen Jeltsin in 1996 aan zijn herverkiezing door zijn campagne met onbeperkt krediet te financieren. Zij waren bevreesd dat Jeltsins tegenstrever, de communist Zjoeganov, de presidentsverkiezingen zou winnen en die had aangekondigd de uitkomsten van de privatisering van de bedrijven opnieuw tegen het licht te zullen houden. Jeltsin won. Zijn veelvuldige afwezigheid van het politieke toneel bood de begunstigden de mogelijkheid zich verder te verrijken.

Nadat Poetin in 2000 Jeltsin opgevolgd was, bleek hoe kwetsbaar de verworven rechten waren in Rusland. De mediamagnaten die Jeltsin geholpen hadden, verloren binnen het jaar hun imperia, terwijl andere ondernemers te verstaan werd gegeven zich te bekommeren om de sociale gevolgen van hun ondernemerschap en zich buiten de politiek te houden. Toen oliemagnaat Chodorkovski die tweede opdracht in de wind sloeg, werd hij via een rechtszaak over belastingontduiking onteigend. Poetin herstelde de 'machtskolom' en maakte volgens de auteurs van *Russia since 1980* een einde aan de *smoeta*. Hij vestigde zijn macht en bond een nieuwe politieke en zakelijke elite aan zich door zijn gunsten te verlenen aan andere politici en zakenlieden dan voorheen. Het gunstige economische tij verzachtte het maatschappelijke wangedrag en verbeterde de omstandigheden voor de zwaksten in de samenleving. Daarmee verwierf hij enige legitimiteit zonder fundamentele veranderingen in de samenleving door te voeren. De bevolking bleef onbeschermd tegen de macht van de staat.

Russia seizes defeat from the jaws of success! Dat is de boodschap van Rosefielde en Hedlund. Hoewel het op tal van momenten anders uit had kunnen pakken, het politiebureau had de stalinist Romanov kunnen verkiezen boven Gorbatsjov, het parlement had in 1993 kunnen winnen van Jeltsin, de olieprijs had na 2000 ook laag kunnen blijven, blijft Rusland de Moskovische koers varen. Daarin zijn de ontwikkelingen in de afgelopen 25 jaar opmerkelijk consistent met de lange geschiedenis van Rusland. Dat is niet zo'n opgewekte conclusie van het boek, en ze trekt een wissel op de studenten Ruslandkunde en slavistiek die dit boek als eerste kennismaking met de Ruslandkunde moeten bestuderen. Maar het doet wel recht aan de moeilijke omstandigheden waarin de Russische bevolking haar leven moet inrichten.

JK